І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXXI. Ч. 89. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 12-го ТРАВНЯ 1964 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THUESDAY, MAY 12, 1964 No. 89. VOL. LXXI.

ЗАПОВІДАЮТЬ МОЖЛИВІСТЬ НАДЗВИЧАЙНОЇ СЕСІЇ КОНГРЕСУ

Вашингтон. — Повільна праця Сенату над законопроєктом про охорону громадянських прав спричинює побоювання, що Конгрес не вспіє закінчити своєї праці до Республіканської Конвенції, яка зачнеться 13-го липня і внаслідок того мусітиме працювати в часі, що є між двома Конвенціями, бо демократи мають збиратися в Атлантик Сіті, Ню Джерзі, 24-го серпня на те, щоб вибрати свого кандидата на президента. Можливо, що Конгрес мусітиме працювати ще й після закінчення Демократичної Конвенції, щоб вирішити долю важливих законопроєктів. Президент Л. Б. Джансон важко працював при кінці тижня, виголосивши кілька промов та відвідавши три стейти: Ню Джерзі, Ню Йорк і Джорджію. Дводенна поїздка Президента закінчилася в Атлантик Сіті, Н. Дж., в Конвенційній залі, де в серпні цього року відбуватиметься Демократична Номінаційна Конвенція, і де Джансон наймовірніше буде номінований на демократичного кандидата на президента. В суботу ввечері Джансон промовляв до 3 800 членів Демократичної партії, які заплатили вступ по $100 від особи, і заявив їм, що піде до виборів цього року з рекордовими успіхами і з програмою змагати до того, щоб в цій країні настало „величне суспільство". Але він зараз же додав, що до тієї цілі треба ще багато миль маршувати та не одну битву виграти по дорозі. В Ню Джерзі овацйно вітали Президента стейтові достойники з губернатором Річардом Гюзом на чолі. В п'ятницю 8-го травня Президент промовляв вҐейнсвіллі і в Атланті в Джорджії. На прийнятті в Леґіслятурі Джорджії Президент сказав, що ніодин американець не може почуватися безпечним, як довго права всіх американців не є забезпечені. Президента вітало більше як півмільйона американців із того південного стейту, сам Джансон підкреслював, що він є з південного стейту і що один із його роду був шерифом в Джорджії. Але Джансон підкреслював, що він прибув тепер на Південь як американець. В Атланті Президент сказав: „Я є президентом всіх американців, і я не говорю до вас як мешканець Джорджії, але як американець", Президент підкреслив, що те все, що американське повинно бути важливіше від того, що є тільки з південних стейтів. Ентузіястичне вітання Джансона в південних стейтах дає можливість передбачати, що вплив сенатора Голдвотера на Півдні не є такий великий, як могло здаватися під час відвідування арізонським сенатором південних стейтів. В суботу 9-го травня Президент перебував в Ню Йорку, де важко працював. Він відвідав Світову Виставку, де в приявності 7 000 осіб відкрив 50-ту Конвенцію Спілки Одягових Робітників, і де повідомив про те, що уряд призначив один мільйон долярів на те, щоб допомогти виграти боротьбу проти злочинности серед молоді в нюйорській частині міста, що називається Гарлем. Ця сума призначена на фахові вишкіл молоді та на поліпшення в місцевих школах. Президент відвідав також кінські перегони на гіподромі ім. Рузвелта, але не дивився на перегони коней, які в його пошану відбувалися, тільки провів одногодинну розмову з бізнесменами повіту Нессо та працівниками гіподрому. Президент дозволив тільки, щоб його сфотографували біля великого торта, спеченого з приводу того, що цей гіподром відзначив 25-річчя свого існування. На Світовій Виставці Президент відвідав Венесуельський павільйон на цій Виставці, де привітав колишнього венесуельського президента Ромуло Бетанкура і просив його прибути на збори амбасадорів держав Союзу для Поступу у Вашингтоні. Джансон пригадав, що 100 років тому Лінкольн звільнив неґрів із невільництва, але не звільнив їх із чорної шкіри, і тому наше покоління мусить ухвалити закон про охорону громадянських прав. Президент був ще присутній на відкритті Культурного Центру в Ню Йорку, де в промові сказав, що оце здійснюються мрії покійного президента Джана Ф. Кеннеді, який хотів піднести рівень мистецьких осягів в цій країні та заохочував до вибудування нового репрезентативного Культурного Центру в найбільшому місті країни.

ВІДЛИВ У БРОНЗІ І МОНТАЖ ПАМ'ЯТНИКА ТАРАСОВІ ШЕВЧЕНКОВІ ВЖЕ ЗАКІНЧЕНІ ТА ГОТОВІ ДО ПЕРЕВОЗУ ДО СТОЛИЦІ; ВІДДІЛИ МОТОРИЗОВАНОЇ ПОЛІЦІЇ ПАРАДНО ЕСКОРТУВАТИМУТЬ ЧЕРЕЗ СТОЛИЦЮ АВТОБУСИ З УЧАСНИКАМИ ВІДКРИТТЯ ПАМ'ЯТНИКА

Ню Йорк. — Відлив пам'ятника Тарасові Шевченкові у бронзі та монтаж його частин уже завершені й готові до перевозу до Вашингтону — інформували екзекутивний директор Комітету Пам'ятника Йосип Лисогір та творець пам'ятника Леонід Молодожанин на чергових нарадах Головної Управи Комітету Пам'ятника Шевченкові, які відбулися тут у приміщенні Наукового Т-ва ім. Шевченка впродовж мин. суботи, 9 травня. Наради протоколував секретар Комітету д-р Я. Падох. Й. Лисогір інформував, що в день відкриття пам'ятника, в суботу 27 червня відділи столичної моторизованої поліції очікуватимуть на головних шляхах доїзду до столиці з двох головних напрямків, з Ню Йорку і Питсбурґу, та парадно ескортуватимуть автобуси з учасниками відкриття вулицями міста аж до площі перед обеліском Вашингтона, де відбуватиметься збірка до походу на місце відкриття пам'ятника Шевченкові на площі між 22 і 23-ою та „Р" („Пі") вулицями. Наради Комітету, в яких взяв участь також заступник голови Комітету Пам'ятника і голова УККомітету проф. Лев Добрянський, відкрив і ними проводив п. Й. Лисогір, започатковуючи їх детальним звітом про теперішній стан праці при виготовленні самого пам'ятника, як і великих приготувань до його відкриття в суботу 27-го червня ц. р. Відлив пам'ятника - постаті в бронзі, як і виготовлення в граніті плоскорізьби Прометея, що стоятиме біля пам'ятника, вже завершені та готові до перевозу до столиці. Вже також законтрактовано фірму для оформлення площі в столиці, на якій стоятиме пам'ятник і робота вже ведеться. Все буде закінчене своєчасно й готове до великих урочистостей відкриття 27-го червня. Звітодавець віддав окрему увагу приготуванням до відкриття пам'ятника, які ведуться в тісному порозумінні та при повній співпраці місцевої, столичної влади. З рамени Комітету виготовленням плянів порядку займається окрема комісія з представників комбатантських (ветеранських) організацій з п. Іваном Скірою на чолі. В столиці цією справою займається полковник Американської Армії п. В. Рибак. Подумано про всі можливі тільки подробиці збірки, походу, приміщення на площі, опіки над молоддю та повну санітарну опіку для десяток тисяч учасників та безліч інших справ, зв'язаних з приявністю величезної маси народу. Подробиці будуть своєчасно проголошені в пресі та переслані місцевим Комітетам Пам'ятника Шевченкові. Подумано про відповідні декорації.

Програма відкриття.

Збірка учасників до походу відбуватиметься — як згадано — на площі біля обеліску Вашингтона між обеліском та Конституцин евеню. Там оформиться похід, що пройде відповідними вулицями на місце пам'ятника Шевченкові. Подумано також про тих, що могли б спізнитися. Автобуси з учасниками врочистостей заїжджатимуть прямо до площі збірки і опісля від'їдуть на визначене для них місце постою в околиці пам'ятника Шевченкові. Сама програма відкриття триватиме приблизно одну годину часу і після того відбудеться ще процесія - дефіляда „В поклоні Шевченкові". Проф. Л. Добрянський зі свого боку інформує про заходи в справі участи у відкритті пам'ятника найвищих державних достойників. Точна програма відкриття, як і програми здвигу молоді, двох концертів і бенкету будуть своєчасно проголошені.

Телевізійна передача: „Шевченко — символ волі"

Проф. Лев Добрянський, інформуючи про працю в столиці, повідомив, що 19-го травня відбудеться на форумі Джорджтавнського університету окрема телевізійна передача: „Шевченко — символ волі". В програмі, на тлі багатьох ілюстрацій з життя і творчости Шевченка та готового вже пам'ятника для нього, що має стояти у Вашингтоні, виступлять крім проф. Добрянського, ще голова Комітету Пам'ятника Шевченкові і голова Головної Ради Наукових Товариств ім. Шевченка та професор Маркетського університету д-р Роман Смаль-Стоцький і конґресмен Дервінскі. Ця програма буде також на радіо і її частину передаватиме „Голос Америки". Місцеві Комітети Пам'ятника Шевченкові можуть замовити собі в центральному Комітеті Пам'ятника Шевченкові як телевізійні, так і радієві копії передачі для використання їх на місцевих телевізійних чи радієвих передачах.

Справа землі з могили Шевченка.

Комітет знову обміркував справу включення в урочистості відкриття пам'ятника землі з могили Тараса Шевченка в Каневі. Досі троє громадян зголосили Комітетові, що вони привезли цю землю: колишній касир Комітету п. Платон Стасюк, який дістав цю землю за дозволом і згодою місцевої совєтської влади, та пані Маруся Бек з Дітройту і пані Віра Шумейко з Ню Йорку, які не вважали за потрібне старатись про дозвіл влади на грудку землі. Під час обмірковування справи цієї землі, видвигнено кількa алтернатив: 1. Прийняти землю від усіх трьох згаданих громадян та примістити її в одній урні, а другу урну вмурувати порожню в очікуванні того часу, як Україна й український нарід будуть вільні та зможуть вислати і передати землю з могили Шевченка на пам'ятник йому у Вашингтоні через своїх репрезентантів; 2. Справу приміщення привезеної згаданими трьома громадянами землі залишити їм самим, як приватну справу, бо жадне з них не було уповноважене Комітетом таку землю в тій цілі привозити чи про неї старатись, а в пам'ятник вмурувати тільки порожню урну в очікуванні землі від вільних і законних репрезентантів українського народу. Згадані особи, які цю землю привезли, могли б її примістити там, де стоїть пам'ятник приватним порядком, але це не було б включене в офіційну церемонію відкриття пам'ятника. Видвигнено ще деякі інші алтернативи й одну з них Комітет вирішить на одному із чергових своїх засідань.

Почесні Комітети і гості

Крім діючого Комітету Пам'ятника Шевченкові оформлюється ще два почесні Комітети: один включатиме найвидатніших репрезентантів американського державного, культурного і громадського життя, другий складатиметься з українців: Президента Української Народної Республіки в екзилі, Владик Українських Церков, крайових репрезентантів українських спільнот у країнах вільного світу та інших видатних постатей українського політичного, культурного й громадського життя. Покликано окрему комісію, яка в найкоротшому часі запропонує Комітетові персональний склад цих почесних Комітетів.

$328,659.88

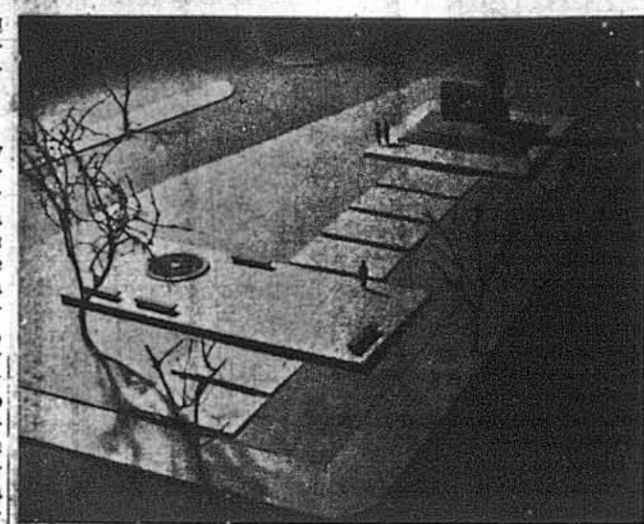
Касир Комітету п. Ігнат Білинський в своєму звіті стверди, що загальні впливи до каси Комітету із пожертв та відсотків від вкладу цих пожертв на ощадностеві конта в українських щадницях і банках виносять разом $328,659.88. Пожертви дальше впливають, як і збільшуються відсотки. Досі Комітет мав уже понад $100,000 видатків, зв'язаних з працями при підготові пам'ятника.

Різне

Під час нарад обговорено та вирішено ще багато різних справ, зв'язаних з підготовою самого пам'ятника та його відкриття, віддаючи окрему увагу справі заплянованих і здійснюваних публікацій з цієї нагоди.

Учасники нарад

У нарадах, про які мова, взяли участь такі члени Головної Управи Комітету Пам'ятника Шевченкові та голови поодиноких комісій: заступник голови проф. д-р Лев Добрянський, екзекутивний директор Йосип Лисогір, який проводив нарадами, секретар д-р Ярослав Падох, касир Ігнат Білинський, Антін Батюк, д-р Володимир Галан, Святослав Ю. Гординський, Антін Драган, Володимир Душник, Володимир Мазур, Василь Мудрий, о. прот. Гр. Павловський, д-р Матвій Стахів, мгр Теофіль Кульчицький, дир. Іван Поритко, Роман Слободян, Володимир Клозник, Роман Кобрин, Григорій Костюк, М. В. Дольницький і мистець Леонід Молодожанин та адміністратор Комітету Юліян Ревай.

Здійснюваний проєкт оформлення публічної площі з пам'ятником Тарасові Шевченкові у Вашингтоні. Пам'ятник приготовив артист-скульптор Леонід Молодожанин, оформлення площі запроєктував архітект Радослав Жук.

У ПІВДЕННОМУ В'ЄТНАМІ УДАРЕМНЕНО АТЕНТАТ НА ЖИТТЯ МЕКНАМАРИ

Сайгон. — В минулу суботу південно - в'єтнамська поліція арештувала двох терористів, схоплених на підкладанні динаміту під міст, який веде з летовища в Сайгоні до центру міста. Спершу гадалося, що це просто комуністичні саботажники, які діють рука-в-руку з партизанами та що знівечення того мосту мало спричинити пакість південно-в'єтнамським властям та сповільнити військові операції проти комуністичних партизанів. Однак у ході переслухання схоплені терористи признаалися, що вони плянували зірвати міст докладно в хвилині, коли буде переїздити ним секретар оборони Роберт МекНамара і що тому ціллю змови не було ускладнення комунікації, а вбивство секретаря оборони та, можливо, і його почоту. Змовники встигли вже прокласти під міст електричні проводи, але детонатор і сильну міну знайдено скриті збоку, ще не сполучені з дротами. Їх мали сполучити у вівторок 12 травня, коли на летовище в Сайгоні прибуде з Західної Німеччини Роберт МекНамара, щоб перевести в Південному В'єтнамі нову інспекцію тамошньої воєнної ситуації. З уваги на 1-травневі святкування комуністів, з уваги на 10-ті роковини упадку французької фортеці Дієнбієнфу, що закінчило панування Франції в Індокитаї, що його святковано в минулий четвер, та з уваги на 74-літні роковини народин північно - в'єтнамського ватажка Хо Чі Мінга 19 травня ц. р., південно - в'єтнамські органи публічної безпеки були змобілізовані і стежили особливо пильно за всіма підозрілими особами. Американські чинники висловили велике вдоволення з приводу ударемнення плянованого атентату. Тим часом в неділю 10 ц. м. (у південній Азії був тоді вже понеділок 11 травня) прилетів до Сайгону голова шефів об'єднаних штабів генерал Максвелл Тейлор, щоб стрінутись з Робертом МекНамарою та спільно з ним перевести перевірку останніх подій на антикомуністичному фронті. МекНамара і ген. Тейлор будуть цим разом тільки коротко в Південному В'єтнамі — всього найбільше три дні. МекНамара подав заздалегідь про це вістку і просив не влаштовувати ніяких прийнять, щоб ввесь час можна було присвятити на ділові наради. Прем'єр генерал Нґуєн Хан висловив велике вдоволення на вістку про нове делеґування Президентом секретаря оборони і голови шефів об'єднаних штабів збройних сил ЗДА, щоб вони познайомитись з актуальною військово - політичною ситуацією у Південному В'єтнамі, бо це новий доказ, що Америка не думає залишити тамошнього фронту і відмовитись від дальшої активної підтримки Південного В'єтнаму в його боротьбі проти комуни.

Хрущова гостюють з парадами в Єгипті, як „бойовика за мир"

Каїро. — Нікіта Хрущов прибув в минулу суботу ц. м. совєтським моторовим кораблем „Вірменія" з Одеси до Александрії на 16-денну візиту в Об'єднаній Арабській Республіці. Його вітали там гудками сирен всіх заякорених у порті Александрії кораблів, 21-им гарматним стрілом, маршами оркестри, почесною четою і т. п. парадами. У товаристві Хрущова знаходяться його дружина Ніна, син Сергей і донька Рада з своїм чоловіком Алексеєм Аджубеєм. В його офіційному почеті знаходяться міністер закордонних справ Андрей Громико і кругло 100 осіб, включно з чотирма перекладачами і десятком різних „спеців", не рахуючи кількох сот совєтських тайних агентів, які разом з єгипетською поліцією будуть ввесь час перебування Хрущова в Єгипті охоронювати його. Зараз у порті в Александрії Хрущов виголосив російською мовою свою першу промову в якій запевняв, що він є союзником всіх, що воюють за своє визволення та прагнуть миру. Президент Об'єднаної Арабської Республіки Гамаль Абдель Нассер привітав Хрущова в Александрії та прославляв його, як „вірного і правдивого приятеля".

Большевики „добровільно відмовляються" від проводу в комуністичному русі

Москва. — Московська „Правда" з неділі 10 травня розпочала нову серію статтей, присвячених „ідеологічному" спорові між російськими та китайськими комуністами. У статті проводиться тезу, що міжнародний комуністичний рух повинен базуватися на крайових партіях, які визнавали б ті самі принципи та були б насправді „добровільною унією однодумців". Всі комуністичні крайові партії повинні бути рівні й не підлягати будь-якому диктатові. Таким чином — твердить „Правда" — компартія СССР сама відмовляється від „керівної ролі" в міжнародному комуністичному русі. „Правда" полемізує з пейпінґським щоденником „Дженмін Джіг Пао", який 4 лютого ц. р. виправдував теперішній совєтсько - китайський конфлікт „природним" гоном до двополілу, так, як це сталося було в 1904 році, коли соціялісти поділились на меншевиків і большевиків і в 20-их роках, коли большевики поділились на ленінців і троцькістів. „Правда" твердить, що сутню вартість для комуністичної справи має стверджування спільних, а не розбіжних ідей і цілей. „Без ідеологічної єдности комунізм перестав би бути світовим рухом і став би немічним конґломератом партій, нездібних до спільної дії".

В Балтиморі помер проф. Борис Зелинський

Балтимор, Мд. — 9-го травня тут помер нагло в 56-му році життя Борис Зелинський, заступник голови місцевого відділу Українського Конгресового Комітету Америки. Покійний походив з Крем'янця на Волині, з професії педагог. Він брав активну участь в українському громадському житті на рідних землях і на еміграції в Німеччині. В Балтиморі впродовж 14-ох років був одним із найдіяльніших і найпопулярніших діячів, головним чином в ділянці українознавчого шкільництва і кредитової кооперації. Покійний осиротив дружину Раїсу з Булавків, дві доні Славу і Марію — студенток університету, та 9-річного сина Юрка. Панахиди будуть відправлені в Балтиморі в похоронному заведенні Лінарда Рака при 5305 Гарфорд вулиці в понеділок і вівторок 11 і 12 травня о год. 7:30 ввечері, а похорон в середу 13-го травня о год. 10-ій перед пол. в Бавнд Бруку. Н.Дж.

Вийшла в англійській мові праця проф. Романа Смаль-Стоцького „Зустріч Шевченка з Америкою"

Ню Йорк. — Слов'янський Інститут при Маркетському університеті видав в серії „Доповіді", оригінальну працю професора Романа Смаль-Стоцького під заголовком „Зустріч Шевченка з Америкою". Книжка вийшла у Мілвокі і має 72 сторінки. На окремій сторінці є згадка про покійного президента Джана Ф. Кеннеді, про колишнього президента Двайта Д. Айзенгавера, який підписав закон про Пам'ятник Т. Шевченкові у Вашингтоні, та подяка тим сенаторам і конгресменам, які підтримували той закон. Слов'янський Інститут Маркетського університету вшановує 150-річчя з дня народження Шевченка надрукуванням цієї книжки проф. д-ра Романа Смаль - Стоцького — директора Слов'янського Інституту. Це видання інформує американців про те, який ідеологічний вплив мав засновник ЗДА Юрій Вашингтон на українського поета. Ця публікація складається з 4-ох розділів: В першому дається інформації про українську історію (ст. 1-10) і про Т. Шевченка — „Борця за волю Европи" (ст. 11-14). Найдовший є другий розділ (ст. 15-44), де говориться про те, як Шевченко оцінював американську історію, та які інші зв'язки мав український поет з Америкою. Найближчий розділ (45-58) оповідає „теперішню марксистсько - ленінську війну проти Джорджа Вашингтона", як Москва боїться отої славної згадки Шевченка про першого американського президента, і як совєтські науковці стараються знешкідливити оте Шевченкове „Коли ми діждемося Вашингтона з новим і праведним законом? А діждемося колись!" В останньому розділі (59-67) оповідається про те, як Америка зустрічала „першого шевченківця — о. Агапія Гончаренка".

Українські танцюристи виступлять у вівторок на Світовій Виставці

Ню Йорк. — Група українських танцюристів з Гемпстеду на Лонг Айленді, під мистецьким керівництвом Івана Осіненка, виступить у складі до 100 осіб у вівторок на Світовій Виставці. Виступ відбудеться в павільйоні нюйоркського стейту, перший раз о 10:30 ранку і вдруге о 2:30 пополудні. Учень Василя Авраменка, Іван Осіненко настільки добре вишколив свою групу, що молоді танцюристи вже з успіхом виступали у телевізії, на „Фрідомленді", а також виїздили до багатьох місцевостей. Всі танцюристи вдягнені відповідно до традицій української народної ноші. Дружина Івана Осіненка складається з хлопців і дівчат в роках 6-17. Недільний "Long Island Press", принісши ширшу замітку про плянований український виступ, подав водночас дві гарні світлини танку українських балетників.

„Веселий Львів" виступив в Ню Йорку

Ню Йорк. — У виповненій глядачами залі „Джунйор гайскул" 9-го травня відбувся 24-ий Літературно - Мистецький Ярмарок, організований, як і щороку, Літературно-Мистецьким Клюбом у Ню Йорку. Всю програму заповнив виступ Ансамблю „Веселий Львів" у складі артистів з Дітройту і Філядельфії: Марія Лисяк, Ірина Лаврівська, Ярослав Пінот-Рудакевич, Юрій Лаврівський. Програму вела І. Лаврівська, режисерував Я. Пінот-Рудакевич, за літературну частину відповідав Олег Лисяк. Сцену відповідно до веселого вечора гумору й сатири оформив Євстахій Загачевський зображенням галицького лева, що сміється. Актори виконали монологи, скечі, пародії, пісні. Акомпаніювала Марія Цісик.

В АМЕРИЦІ

● **Палата Репрезентантів** 7-го травня одноголосно ухвалила резолюцію, в якій висловлює ґратуляції та вдячність Д. Едґарові Гуверові, директорові федерального бюра Інвестиґації з приводу того, що він в неділю 10-го травня закінчив 40 років праці на своєму пості. Промовляли: спікер Палати Репрезентантів Джан Мек Кормек, провідник республіканців конгресмен Чарлз А. Галлек, провідник демократів конгресмен Карл Алберт та інші конгресмени з обидвох партій.

● **Колишній віце - президент** Ричард М. Ніксон, промовляючи на Крайовій Конференції Християн і Жидів, закликав до крайової кампанії для осягнення міжрасового порозуміння і того, щоб всі громадяни шанували закони цієї країни. Без тих двох умов не поможуть ніякі протирасові закони. Міжрасове порозуміння можна осягнути за допомогою церков та організацій, що мають організаційні зв'язки з церквою.

● **Представник Військової Комісії** Едмунд Фухс виявляє, що світовий ваги боксер Кесіюс Клей не перейшов умового тесту при Військовій Комісії, і тому його не взяли до військової служби внаслідок замалої інтеліґенції. Відкинення цього боксера від військової служби викликало невдоволення в Конгресі, бо численні конгресмени не можуть зрозуміти, як світовий чемпіон боксу не може мати стільки розуму, щоб могти служити в війську ЗДА.

● **Місто Ню Йорк** 30-го квітня відзначило 10-річчя першого щеплення проти полію вакциною д-ра Йонаса Солка. Тепер вже майже немає смертних випадків від цієї недуги, а коли б не було щеплення, то впродовж 10-ох років було б вмерло від неї около 450 осіб, а захворіло б на цю недугу 7,415 осіб. Минулого року від полію померла тільки одна особа, та й то прибула з іншої країни. Впродовж 10-х років, коли не було вакцини, на лікування полію видано 12.270.000.

● **Емеритований генерал** Боннер Феллерс, зізнаючи в Комісії Закордонних Справ в Палаті Репрезентантів, домагався, щоб ЗДА взяли свої дивізії з Німеччини, бо Европа може сама оборонитися проти атаки СССР, а зайнятися тим, чого вона хотіла це зробити.

У СВІТІ

● **Німецьке Товариство Історичних дослідів**, що гуртує істориків правих політичних поглядів, признало цю звання нагороду ім. Леопольда Ранке американському історикові Девідові Гогганові, який у своєму творі „Вимушена війна" проводить твердження, що Гітлер не був би розпочинав другої світової війни, як би не був примушений до цього брітійськими інтриґами. Ранке — це був великий німецький історик, який помер 1886 р. і знову погіршить французько-американські відносини. Французи виправдовуються арґументом, що льокомотиви „не є стратеґічним товаром" та що у випадку відкинення кубинської оферти треба було б випровадити працю яким 500 робітникам.

● **Французька фабрика** льокомотив продала Кубі 20 льокомотив з моторами Дізеля, при чому французький уряд загарантував уділення Кубі кредиту. Зроблено це всупереч американським бажанням, та що поїзди та що ця нова „французько - кубинська „торговельна" трансакція є насправді політичною демонстрацією проти Америки

● **„Комсомольская Правда"** надрукувала розпучливого листа Агафії Кухової з села Мишево (за 150 миль на південь від Москви, в якому вона просить порятунку, бо в її хаті раптом почали цькувати її, як — відьму. Названа газета вислала до цього села свого кореспондента, який ствердив, що дійсно мешканці села Мишево вірять, що Агафія Кухова, сільська молочарка, не тільки розвозить молоко по хатах, але й — їздить ночами на мітлі понад небеса. В 46 роках панування большевизму, такі забобони!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by Ukrainian National Association, Inc., 81-83 Grand Street, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provide for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сіті і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів. Чеки і mone orders виставляти на: "Svoboda".

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J. 07303

Комплекс великої Росії

Один із видатніших американських дипломатів, колишній амбасадор З'єднаних Держав у Совєтському Союзі й Югославії, економіст Джордж Кеннан, видав нову книжку „Стосунки з комуністичним світом" („Ділінг віт ди комюніст ворлд"). Про характер і зміст цієї книжки знаємо покищо лише з широкої рецензії одного з передових співробітників „Ню Йорк Таймсу" Гаррісона Е. Солсбері, колишнього його кореспондента в Москві та автора численних статтей і репортажів із Совєтського Союзу. Надзвичайно прихильна, ба навіть ентузіястична оцінка цієї нової книжки, вміщена в названому щоденнику з 6-го травня цього року під інтригуючим заголовком: „Кінець «комуністичного» світу", має за своє джерело однаковий підхід автора книжки і її рецензента до проблеми Сходу Европи: вони обидва завжди утотожнювали Схід Европи з великою Росією, ніколи не мавши зрозуміння для самостійницьких аспірацій, для сили і майбутности уярмлених Москвою народів, завжди стояли на позиції, що Америка повинна розуміти інтереси Росії та шукати з нею згоди і співжиття на базі добрих міждержавних взаємин.

Як можна вичитати з тієї рецензії, Кеннан проводить у своїй книжці головну тезу: не існує більше єдиного комуністичного світу, а є тих світів уже багато і далі йде процес розподілу колишнього комуністичного моноліту на окремі самобутні комуністичні одиниці, як теж процес — еволюції комунізму. Кеннан є проти підходу до комунізму, як до якоїсь одної великої загрози для вільного світу, бо ніби такого комунізму взагалі немає. Тому він (Солсбері) бере в „лапки" вислів „комуністичний світ"., як і „вільний світ". Водночас Кеннан, поменшуючи значення комунізму, як загрози для вільного світу, бачить ясну і актуальну небезпеку для країни у рості того радикального консервативного становища, яке протиставить багатьом комунізмам єдине обличчя і яке вимагає звичайного, навпростець знищення комунізму, — програму, яку Кеннеді утотожнює з самогубством" — цитуємо слова рецензента.

Кеннан, що його рецензент хвалить, як довголітнього дослідника і знавця „Росії", „не бачить майбутности для „визвольних" теорій. Він питає, що таке пропаґатори визволення пропонують замість державної системи правління у Великій Росії, коли, як і якщо б їм удалося відірвати (від неї) довкільні національні кусні — балтійські країни, Україну, кавказькі землі, Центральну Азію. Він не бачить ніякої познаки, що пропаґатори насильної короткотермінової „розв'язки" комуністичної проблеми почали передумувати льозунґи, що про них горлають . . .".

Джорджа Кеннана напевно вважають його звеличники за передбачливого політика, який тверезо й реалістично дивиться на світ, зокрема на Схід Европи і проблему комунізму. Однак в історії було багато прикладів, коли такі ніби передбачливі і глибокі аналісти виявлись дуже поверховними обсерваторами, які не бачили сутніх течій і захоплювались тільки вивісками та назверхніми познаками чужої державної потуги. На глиняних ногах стояла царська російська імперія. На насильних методах партійної олігархії тримається потуга совєтської імперії. Такі дипломати і політичні теоретики вже не раз спрощували проблеми, затьмарювали овид і спричинювали нещастя для своєї країни.

„Науковий атеїзм"

Останнім часом совєтська преса зарябіла від заголовків такого типу: „Атеїсти в наступі"; „Активно вести атеїстичне виховання"; „Присмерк богів"; „Виховувати нову людину"; „Форпост наукового атеїзму" тощо. Посилення антирелігійної пропаґанди в СССР не випадкове. „Не треба забувати, — читаємо в київській „Радянській Україні" з 18-го березня цього року, — що частина людей в нашому суспільстві все ще заражена релігійним дурманом". Пережитки минулого, як говорив на 22 з'їзді КПСС М. С. Хрущов . . . — коренятся в побуті і в свідомості мільйонів людей". Керівник ідеологічного відділу компартії СССР Ільїчов ствердив, що кількість релігійно - активних людей і далі відносно велика. Він вказував навіть на такі випадки, коли церкву замінено на музей, але люди й далі дивляться на неї, як на святиню. Очевидно, в першу чергу це стосується Києво - Печерської Лаври. У напівтемних печерах люди йдуть за провідником - екскурсоводом і, замість слухати його балаканини — пошепки моляться. В одній із шкіл Чернігова, довідуємося з „Радянської України", — учителька розповіла про грім, блискавку, дощ . . . На її запит, чому бувають такі явища природи, „раптом тишу порушив тривожний голосок Галі: — А я знаю! Дощ на землю посилає Бог!" Секретар Чернігівського комітету компартії В. Сенько бідкається: „Випадок, про який ми розповіли, на жаль, не поодинокий. З уявленням учнів про світ, як про Боже творіння (в оригіналі з малої літери), вчителі стикаються нерідко, і не тільки в початкових клясах . . . Одного разу в зошиті учениці Меланії Н. було знайдено переписану від руки молитву" . . .

Понад 40 років большевики пропаґують „науковий атеїзм". Пропаґують його лекціями і динамітом для зривання церков, пачками антирелігійних видань і блюзнірськими маскарадами. Тепер, на додаток, на історично - філософічних факультетах всіх університетів в СССР, а також усіх інших високих шкіл, частина студентів „буде спеціялізуватися в ділянці наукового атеїзму". При Академії Наук СССР і в республіках будуть створені „Інститути наукового атеїзму". Всі журнали одержали „указ" завести спеціяльні антерелігійні відділи. На боротьбу проти релігійної свідомости і світогляду широких мас населення совєтської тюрми народів мобілізують радіо, кіно, телевізію.

Видатний французький письменник Франсуа Моріяк виступив у Парижі з промовою, в якій указав на поновну хвилю комуністичної реакції в боротьбі проти християнства. „Не можна спати в цей час!" — такими словами закінчив він промову. Митрополит Антоні Башір, Сирійської Православної дієцезії в Ню Йорку, заявив, що від 1959-го року в СССР влада зачинила понад 7 000 церков. „Ми не можемо спокійно спостерігати, — сказав він, — як наших братів і сестер тортурують і знищують за віру в Ісуса Христа" („Ню Йорк Таймс" з 23-го березня цього року). Можна навести більше прикладів, як міжнародна передова думка починає виступати проти нового вибуху антирелігійної пропаґанди в СССР. Але головну відповідь дають там, на нашій Рідній Землі, самі віруючі. Переписані від руки молитви кружляють тепер по Україні, як колись кружляли заборонені царською цензурою твори Т. Шевченка. І об них, об ті листки, писані дитячими руками з великою вірою в Бога, — немов об могутні хвильорізи, розбиваються хвилі державою організованого атеїзму.

I. Світ.

НЕЗАЛЕЖНА СХІДНЯ ЕВРОПА

Лондонське видавництво МекМіллена видрукувало цікаву книжку п. н. „Незалежна Східня Европа", що охоплює період від початку цього століття до 1960-го року.

Автори цієї книжки К. МекКарті і А. Палмер знані в Англії історики, які цікавляться проблемами Східньої Европи. МекКарті є автором кількох праць про Мадярщину і Австрію, зокрема про національні меншини в цій останній, а Палмер студіював закордонну політику Росії і історію. південних слов'ян.

Книжка побудована на дуже зручній системі огляду подій і має такі розділи: дипломатія та національні рухи в 1914 - 1918 рр.; мирні трактати; анатомія нової Европи; національні й соціяльні консолідації; міжнародні взаємовідносини 1919 - 1929 рр.; події перед другою світовою війною; „кінець незалежности 1939-1941" і висновки. Детальний покажчик змісту дозволяє легко знаходити потрібний текст. В кожнім розділі огляд переводиться по краї нах: Польща, Греція, Мадярщина, Німеччина та ін.

Для вивчення процесу змін політичного життя в Східній Европі ця книжка є дуже добрим джерелом, може найліпшим з нашого погляду, бо дає також належну оцінку українського національного відродження і складних відносин України з сусідами.

Цінними є матеріяли, що насвітлюють конфлікти поміж центрально - европейськими державами, в яких українське питання було предметом розгри, як, наприклад, конфлікт у зв'язку з Карпатською Україною, до речі, трактованою до 1939-го року як Рутенія. В цих подіях автори розкривають, як чехи боялися принципу самоозначення народів (ст. 86) і як це вплинуло на становище французів у Мюнхені 29 вересня 1938 року.

Серед бібліографічних нотаток є такий вислів: „Росія: Стандартні історії Росії майже всі не є задовільними у питаннях національностей. Виїмково важливою є праця Гю Сетон - Ватсона „Занепад імперської Росії", 1952 р. Для України подається тут праці Алена — „Україна" та В. Крупницького — „Історія України", Ляйпціг, 1939 р.

У питаннях, що стосуються Росії загально і народів, що замешкували її територію, є такий важливий уступ: „В Росії деспотизм робив неможливим будь-які народні рухи до 1905-го року, але, коли лід тріснув, відразу стало видно, що національні почування серед немосковських народів були значно сильніші й більш поширені, аніж 50 років перед тим. Зокрема сильні були ці почування серед поляків, фінів; активні та широко розвинені серед українців, балтійців і румунів у Бесарабії; вони почали давати паростки серед білорусів, а також серед жидів — (23) . . . Свіжі репресії застосовано було проти поляків. Український націоналізм трактовано як зраду, і жиди стали жертвами нових жорстоких переслідувань" (ст. 25).

На ст. 6 автори пояснюють умовини життя в царській імперії, де „цар дозволяв певні національні установи і дав ліберальну конституцію для поляків, але ніколи не думав давати жадних національних концесій для українців та білорусів. Ці народи та балтійці, крім фінів, були для царів-автократів першими дійсними національними меншинами в многонаціональній державі. Царська влада завжди спиралася на масі московського населення, на основній базі своєї влади в країні, якою вона правили як Російською державою (Рашен стейт), хоч та держава мала в собі велике не-московське населення".

„Після польського повстання . . . серед українців було лише кілька провідників національного відродження, які вели безнадійну війну проти переважаючих сил уніфікації та репресій, що з особливою жорстокістю виявилися в 1876 році".

Детально насвітлено події з часів польської пацифікації та політику УНДО, яка, за словами авторів, „прагнула осягнути суверенність у своїй власній державі, але шляхом леґальним. УНДО вимагало забезпечити можливості самоврядування, що їх поляки відмовилися дати. Розрив між УНДО і польським урядом постав, зокрема, у питанні шкільництва. На західніх українських землях „були групи екстремістів, пов'язані з українцями поза Польщею, не тільки в Москві та в Києві, але також у Берліні та Празі. Одна з них, УВО, була спричинником подій 1930-го року.

На стор. 390 читаємо про події на Карпатській Україні, як то „два члени Української Ради (о. А. Волошин та Ю. Ревай) були призначені міністрами і розпочали „українізацію" країни; українська мова була введена в школах та адміністрації, українські прапори маяли повсюди . . . Всі ці заходи переводили члени „Січі", здебільша з Галичини".

Недоступність для авторів українських джерельних матеріялів позбавила їх можливости докладніше представити український національний визвольний рух. Але в книжці є стільки добрих точок, які стосуються українського питання, що допущені в ній фактичні помилки губляться.

Україна розглядається в книжці у багатьох аспектах: включення її в російську імперію, початок національного відродження, політичні течії, участь українців у російській Державній Думі, національна революція, визнання незалежности України центральними державами, мир в Бересті Литовському, перший наступ большевиків, створення ними свого „уряду", конфлікт з поляками із-за Галичини, нова війна з большевиками, Ризький мир . . .

Україна поза Росією згадується як „неспокійна меншість" у Польщі, супроти якої польський уряд застосовує жорстокі репресії.

На стор. 390 читаємо, що „після Мюнхену, відродилися давні мрії „україністів" у Німеччині про створення під німецькою геґемонією Великої України, що мала б забезпечити лебенсравм для німців. Все йшло до спільного походу Німеччини та Польщі проти Росії, але в Польщі ситуація була складніша: серед кількох мільйонів її населення розвинулась українська свідомість, на якій німці могли грати дуже загрозливу гру. Це було причиною, чому Польща так гостро виступила проти Карпатської України, і німці поступилися полякам".

Треба сказати, що, не зважаючи на ряд помилок і навіть нерозуміння дійсного положення в Україні, автори книжки виявили досить глибоке знання матеріялів, вертаючись раз-у-раз до української проблеми. Якщо цієї проблеми вони повністю не збагнули, то не зі злої волі.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВІД РЕДАКЦІЇ: У зв'язку із запрошенням совєтського представника в Об'єднаних Націях, Юрія Кочубея, виступити на форумі Українського Студентського Клюбу при університеті Рутґерса, які в зв'язку з самим виступом, що відбувся 8-го квітня цього року, „Свобода" одержала" багато суперечних голосів. Зайнявши до тієї події становище в двох редакційних коментарях („Говорити чи не говорити" в числі з 9-го квітня і „Жалюгідна подія" в числі з 11-го квітня цього року), „Свобода"надрукувала також деякі з надісланих голосів, пильно дбаючи, щоб ці голоси балянсувати, коли мова про опінію та оцінку обговорюваного випадку. Сьогодні віддаємо місце ще двом голосам, як і вістці та короткому коментареві на тему відгомону того випадку в університетській газеті. Хоч публікацією цих голосів ми не вичерпуємо всіх надісланих, проте вважаємо, що випадок мав уже достатнє насвітлення, як збоку його прихильників, так і збоку опонентів, і що на цій підставі кожний читач може вже сам виробити собі відповідний погляд. Отже продовжування дискусії було б зайвим.

Проти легкодушних обвинувачень

Пане Редакторе!

Дозвольте не погодитися з Вашою оцінкою подій довкола дискусії, що її провели українські студенти університету Рутґерс з представником постійної місії УССРпри ОН, Ю. Кочубеєм („Свобода" 8, 9, 10 і 11 ц. м.). Ви пишете про цю дискусію, а зокрема про факт запрошення Ю. Кочубея на університетський форум як про „жалюгідну подію". Вашу оцінку Ви спираєте на тому, що, мовляв, згадані студенти „так мало політично виховані і так мало орієнтуються в ситуації", і що, мовляв, вони навертаються до нещасних традицій галицького і еміґраційного радянофільства 1920-их років.

Якщо йдеться про Ваш перший закид, то його заперечує сам репортаж про виступ Кочубея, що його Ви надрукували у Вашій газеті за 10 ц. м. З цього репортажу видно, що студенти, про яких Ви кажете, що вони „мало політично виховані", дали собі раду в дискусії з Кочубеєм, і тому Ваші побоювання, що той комуністичний висланець „сполоче їм мозки", виявились безпідставні. Я думаю, що Ви таки недоцінюєте нашої студіюючої молоді. Невже ж Ви припускали, що вся освіта, яку вона виносить із шкіл, і духовне та національно - державне виховання, яке вона одержує від батьків, Церкви, Пласту, МУН, СУМА, ОДУМ і інших організацій, не встоїться перед арґументами одного чи десятьох комуністичних аґітаторів?

Ви пишете, що українські студенти з Рутґерсу керувалися „прикметною для молоді сенсаційністю", і говорите про їхню „жалюгідну помилку", а

(Закінчення на стор. 4)

Чорт ніколи не буде ангелом

Ствердження д-ра Тараса Гунчака (у статті „Чи дійсно „жалюгіна" подія?" в ч. 74 „Свободи"), що форумом виступу московського пропаґандиста Юрія Кочубея „був університет, а не Український Студентський Клюб, отже до своєї хати п. Кочубея не просили", зовсім не оправдує великої помилки названого клюбу, який, а не хто інший, був господарем виступу, хоч і на терені американського університету.

Коли б наші академічні справи пішли таким шляхом ще 5 - 10 років, то українські студенти будуть запрошувати кочубеїв до своїх власних хат. Мають рацію ті, які твердять, що одною з причин нашої національної трагедії є якраз те, що ми заскоро забуваємо нашим ворогам, а правильне звернення уваги своїх людей уважаємо за тяжкі „інсинуації". Нещастям є й те, що деяким нашим людям затьмарюється в голові від того науковства, і вони бачать лише себе, а все інше суспільство для них ніщо. При найменшому спорі такі науковці відразу тицяють вам перед очі „академічність, демократію і некультурне виховання". А ми запитаємо, чи правдивий науковець назве читачів газети „вулицею" так, як це зробив д-р Гунчак у названій статті? Чи знає він, що серед читачів „Свободи" є багато таких, що запізналися з академічністю багато скоріше, як він.

Пригадується недавній факт, як то славний проф. Айнштайн виступив в обороні тих, що повинні були стати перед сенатською підкомісією в справі громадянської льояльности. В американській пресі появилась тоді стаття, в якій виразно говорилось, що проф. Айнштайн мусить коритися вимогам країни в якій живе, а якщо ні, то може іти туди, звідки прийшов. В такий спосіб американці підпорядкували великого науковця інтересам нації.

І щож такого наукового, культурного та демократичного вийшло із зустрічі українських студентів з представником не регабілітованого досі ані нашою наукою, ані політикою ворогом українського народу? Кочубей і тут, на вільній землі, назвав „зрадниками" наших церковних ієрархів. Тож з тієї дискусії вийшло таке, як в анекдоті: „він мене люшнею, а я його капелюхом — ба-бах!"

Чи сміємо ми стосувати до представників комуністичного окупаційного режиму ту культурність, яку американці можуть собі дозволити? Американські жиди обкидали представників гітлерівського режиму гнилими яйцями і не хотіли стосувати культурности до тварин в людській подобі, хоч тоді не зазнали ще від гітлеризму й частини того, що зазнала Україна від московського комунізму. Чомуж українська молодь, яка в більшості народилась на Україні, мала б дискутувати з тими, які, хоч може самі безпосередньо й не вбивали українців, схвалюють той терор в Україні і допомагають русифікувати Україну, що є рівнозначне з масовим убивством?

З нашої пам'яті ще не зникли жахливий голод 1933-го року і терор Москви. Багато з нас ще тяжко переживають втрату рідних, які склали своє життя на жертівнику Батьківщини. А наші діти в Америці вже запрошують емісарів

(Закінчення на стор. 4)

Хто виграв?

Оборонці запрошення і виступу совєтського пропаґандиста Юрія Кочубея на форумі Українського Студентського, Клюбу при університеті Рутґерса в Нюарку залюбки покликаються на звідомлення з того виступу в "Свободі" і твердять, що ті, які запросили Кочубея, „виграли публічну дискусію" з ним. Тим часом факти говорять цілком протилежне. Кочубей, як доповідач, мав завжди останнє слово, і що з того, що дискутанти ставили йому такі компромітуючі запити, як знищення українських Православної і Католицької Церков та їх ієрархів і священства, коли Кочубей у відповідь твердив, що, мовляв їх покарано згідно із законом за співпрацю з нацистами чи за інші злочини. Проте, чи не найбільш характеристичним доказом тієї "перемоги" може послужити звіт про той виступ в університетській газеті "Ди Рутґерс Обсервер" з 21-го квітня ц.р., в якому насамперед описано, як то закликана аранжерами доповіді поліція викидала із залі "небажані елементи" і опісля подано зміст доповіді Кочубея, майже не віддаючи уваги дискусії. Про те „Обсервер" пише: „У самій доповіді Ю. Кочубей підкреслив факт, що Україна є суверенною державою з усіми правами, які з цього випливають. В рямках СССР, Україна має багато влади (паверс). Згідно з Кочубеєм, це включає право встановляти власну закордонну політику, вдержувати власну армію, мати власне громадянство (ситизеншіп), територію і конституцію. (Усі ці твердження Кочубея надруковано чорними літерами — Я. С.) Ця власне спроможність встановляти власну закордонну політику дозволяє Україні мати делеґата до Об'єднаних Націй. Кочубей також підкреслив, як Україна помогла „розгромити фашизм" в час другої світової війни. Він говорив про ролю, яку Україна відіграла в загальній перемозі альянтів. Під час доповіді Кочубей також говорив про становище України у відношенні до інших совєтських соціялістичних республік. Він заявив, що Україна є "одною з найбільш розвинених частин Совєтського Союзу". Кочубей також навів деякі цифри, що їх досягнула ця країна із 44 мільйонами мешканців у виробництві. Додано, що від часу, як совєти перебрали владу, зліквідовано неписьменність. І що совєти також поліпшили вільну медичну опіку.

"Частину запитів і відповідей започаткував проф. Гунчак, запитуючи Кочубея, чому Україна не складає жадних політичних заяв в Об'єднаних Націях. Мр. Кочубей відповів, що ніхто не квестіонує права України таке робити. Він також заявив, що в деяких випадках Україна відповіла на певні запити, які їй поставлено".

—o—

Це все, що написано на тему доповіді Кочубея та дебат на цю тему. Університетська газета поступила так,як в більшості поступають усі інші газети,реферуючи доповідь і тільки зазначаючи, що "після доповіді відбулася дискусія". На підставі цього звіту в газеті можна оправдано припускати, що головно твердження Кочубея звертали увагу і залишалися в пам'яті американських студентів, поважна частина, яких — згідно із твердженням учасників — вийшла із залі ще зараз в початках дискусії. Таку то „перемогу" і „науку батькам" здобули аранжери виступу совєтського пропаґандиста на форумі Українського Студентського Клюбу. Очевидно, що вони мали добру волю та добру інтенцію, але їхні сподівання не виправдались. Вони помилились і з цієї помилки суспільність повинна витягнути відповідну науку. Але, як розуміти тих, що знаючи вже головні факти про ту справді жалюгідну подію, не тільки не признають її помилковости, але ще й намагаються її не тільки виправдувати, — але й представляти якусь „перемогу"

Я. Сова

Лука Луців

Т. ШЕВЧЕНКО — СПІВЕЦЬ УКРАЇНСЬКОЇ СЛАВИ І ВОЛІ

(44)

Ми тут трохи затрималися над тим, як Шевченко ставився до царів і до тієї церкви та священиків, що підтримували царів-деспотів. Шевченко, як ми знаємо, і в останніх своїх творах так само гостро виступав проти коронованих тиранів, як виступав він у поемах „Сон", „Великий льох" і „Кавказ".

Шевченко деколи бунтувався проти Бога, як це робили часом старозавітні пророки, як це робив грецький півбог Прометей, що для добра людей вкрав був з Олімпу вогонь. Але український поет, бунтуючись, визнавав Бога і молився до нього. Атеїст ніколи не молиться до Бога, бо його не визнає.

Совєтські літературознавці в своїх писаннях замовчують останній рядок із Шевченкового вірша „Бували войни" (26 листопада 1860): „А ми помолимося Богу, і небагатії, невбогі".

Поет згадує про Бога і у вірші, написаному за три тижні перед смертю (14 лютого 1861). В „Чи не покинуть нам, небого" знаходимо таке місце:

Підождемо ж, моя сестро, дружино святая!
Та нескверненими устами помолимось Богу,
Та й рушимо тихесенько в далеку дорогу . . .

Акад. Ст. Смаль-Стоцький закінчив свою розвідку „Останній рік Шевченкової поетичної творчости" так:

„Ми пізнали, як цілий останній рік життя Шевченка мучила його одна і та сама ідея — зміна деспотичного ладу на людський гармонійний лад. Всі його думки зводяться вкінці до одної думки, що не буде людського правопорядку на світі, доки люди не зроблять суд, або доки люди і без того, без всякого лихого лиха, царя до ката не поведуть. Це була Шевченкова мука, це була його скорб, його печаль, яких навіть псами царі з міністрами-рабами не в силі були зацькувати" (14).

В тому самому вірші „Чи не покинуть нам, небого" Шевченко пише: треба „покинуть вірші віршувати та заходиться риштувать вози в далекую дорогу, на той світ, друже мій, до Бога". Коли б хтось думав, гадав, що цього передостаннього Шевченкового вірша не можна поважно брати, бо переплетений він гумористичним тоном, то треба вказати й на поезію, вже нами згадувану „Не нарікаю я на Бога" (5-го жовтня 1860). У вірші „Ликері" (5 серпня 1860) поет вірив, що „не одурить Бог", а в „Молитві" (28 травня 1960) остання терцина звучить:

Мені ж, о Господи, подай
Любити правду на землі
І друга щирого пошли!

Оцю молитву Шевченкову повинні щодня виголошувати Романченки, Кирилюки, Івакіни та Хінкулови й Пільгуки. Вони могли б також виголошувати і третю молитву, яка кінчається так:

А всім нам вкупі на землі
Єдиномисліє подай
І братолюбіє пошли.

Тоді б над цими віровідступниками „витав живою душею" Тарас Шенченко і тішився б, що вони „за Україну, а не за її ката" проливають чорнило. І тоді можна було б повторити за Шевченком:

І забудеться срамотна давняя година,
І оживе добра слава, слава України,
І світ ясний, невечірній тихо засіяє . . .
Обнімімся ж, брати мої, молю вас, благаю!

А щоб закінчити цей розділ згадкою про Бога, про якого ніколи не забував автор „Кобзаря", наведемо ще оці рядки з „Ісаії, Глава 35":

Радуйтеся, вбогодухі, не лякайтесь дива, —
Се Бог судить, визволяє довготерпеливих
Вас убогих. І воздає злодіям за злая!

„ПРОЧИТАЙТЕ ЗНОВУ ТУЮ СЛАВУ"

Отак закликає поет в „Посланії" своїх земляків, щоб добре пізнали історію України, щоб читали її „од слова до слова", щоб „не минали ніже титли, ніже тії коми", і щоб пізнали, „чиї вони сини, яких батьків, ким, за що закуті". Сам поет признавався, що він „ридав, коли згадував діла незабуті дідів наших".

Отака то наша слава, слава України.
Отак і ви прочитайте, щоб не сонним снились
Всі неправди, щоб розкрились високі могили
Перед вашими очима, щоб ви розпитали
Мучеників: кого, коли, за що розпинали!

Ціллю нашої праці було допомогти читачам пізнати Шевченкові твори, темою яких є оспівування слави і волі України. Ми старалися допомогти читачам „розкрити високі могили" на основі Шевченкових творів. І тому в нашій праці доволі є цитат з поетових творів.

На основі історичних поем Шенченка хотіли ми показати читачам, як український поет дивився на історію України. Ми побачили, що український поет вже в перших своїх творах дивився на Україну як на свою рідну батьківщину, а Московщину уважав за чужину. Серце поета „виливало мову, як уміло":

За степи, та за могили, що на Україні.
Серце мліло, не хотіло співать на чужині

(„Думи мої, думи мої", 1839)

В тому самому творі поет стверджував, що над українськими могилами „орел чорний сторожем літає", це значить, що Москва старається знищити українську традицію боротьби за волю, про яку „кобзарі добрим людям співали". Оце і є провідна думка всієї Шевченкової творчости, з'ясована в поезії „Думи мої, думи мої" і розвивана та поглиблювана в таких творах, як „Розрита могила", „Тарасова ніч", „Гайдамаки" і всі дальші поеми з історичною основою, всі так звані політичні поеми, в яких український поет старався не тільки пригадувати своєму народові його славу і волю, але також і закликає до боротьби, щоб ту волю здобути.

Ми підкреслювали, що Т. Шевченко не змінював свого погляду на українську історію, головним чином на її так звану козацьку добу. Шевченко завжди був за те, щоб вернулася своя козацька держава, бо „було добре колись жити на Україні" („Іван Підкова", 1839). І український поет вірив, що відбудує волю Україні отой „козак безверхий", який у вірші „Бували войни й військовії свари" (1860), влетить до царської палати, „розтрощить трон, порве порфіру" і „роздавить кумира" — українських зрадників, отих „дядьків отечества чужого!"

* * *

ПАМ'ЯТІ ОСТАПА ГРИЦАЯ

(В десятиліття смерти)

Повних десять років ділить нас від смерти д-ра Остапа Грицая (2 листопада 1881 — 7 травня 1954), визначного літературознавця, письменника і поета, здібного перекладача і публіциста, невтомного працівника на ниві суспільно - громадського життя, і людини прямолінійних засад.

Д-р Остап Грицай

Із перспективи часу ще виразніше уточнюється його роля в українській дійсности, як творця нових культурних вартостей і виразника українського гуманістичного світогляду. О. Грицай був клясичним прикладом еміґранта. який повних 40 років був поза межами батьківщини, і ні на хвилину не зневірився у своїй праці в ім'я великих ідей національного визволення і відродження. Для тих, які добре не знали письменника, Грицай був ніби людиною „не од миру сього", якимсь „засушеним пустельником", заглибленим в своє царство книг та ізольованого від гомону життєвих буднів. Та це був би неточний портрет письменника, до певної міри створений людьми, пораненими гострим критичним пером одного з наших найвизначніших літературних критиків першої половини XX-ого століття. В дійсності О. Грицай любив життя і його переливні каскади смутків і радостей. В товаристві був він завжди веселим, приємним і цікавим співбесідником. Такий образ витворився в мене на основі нашого близького знайомства і співпраці в роках 1948—1954, як також із нашого листування і читання його недрукованого Щоденника.

В 10-річчя смерти О. Грицая хочемо підкреслити його послідовність і прямолінійність у критичних осудах літературної творчости українських письменників ,які в багатьох випадках не сприймали об'єктивної критичної думки, а радше воліли оцінку своїх творів у формі кадильних панегіриків. Ясно, що на тому тлі повстав конфлікт між О. Грицаєм і деякими літературними товариствами і поодинокими письменниками. І через те, що він мав відвагу впродовж цілого свого життя бути прямолінійним і безкомпромісовим у своїй критичній творчості, це спричинило багато життєвих колод, багато терня, що до болю ранило його душу, та він не зневірився.

Дитячі й юнацькі роки провів Остап у галицькому священичому середовищі останньої чверти XIX століття. Отець Іван Грицай, батько письменника, помер у 1882-му році, через один рік по його нарокженні, і його опікуном став його дід о. кан. Данило — суворий вдачею, але добрячий серцем. На цілий життєвий шлях письменника позначився вплив його матері, пані Олени з Погорецьких — замітної суспільної діячки і письменниці. Духовий аристократизм і релігійний пієтизм цього середовища відбився в цілій пізнішій творчості поета. Рівночасно зв'язок Остапа з народньою стихією галицького села став, як він своєчасно писав, „залізним капіталом на все моє життя та незрушимою основою тієї любови до Батьківщини, яка стала мені провідним ідеалом в усій моїй громадській та літературній праці на все життя". Вплив усної народньої творчости значний на деяких оповіданнях письменника із 1948—50 років, як також на його ранній поезії неоромантичного напряму. Швидко проминули безжурні юнацькі роки учня дрогобицької народної школи оо. Василіян, учня Академічної гімназії у Львові і студента філософічного факультету Віденського університету, що його Остап закінчив із відзначенням, здобувши академічний ступень доктора філософії. Свій літературний талант і глибинне зацікавлення літературознавчими студіями виявив О. Грицай ще в гімназійній лавці. Знання німецької, французької, латинської, італійської, грецької, а згодом англійської мов дало змогу молодому дослідникові запізнатися безпосередньо із світовою літературою. Завдяки знанню цих мов він став одним із найкращих знавців західньо - европейської літератури.

Після першої світової війни О. Грицай переїхав на сталий побут до Відня, де залишився аж до 1945-го року. Останній етап його життєвих мантрів — це Карльсфельд, Прін і Мюнхен. Оце телеграфічним стилем біографія О. Грицая, який до останніх днів свого життя не випускав із своїх рук творчого пера.

Творчість Покійного була різноманітна, як і його життєва мандрівка. В ділянці мистецької прози і поезії, письменник проявляв себе, як талановитий оповідач, автор оповідань, драм, повістей, леґенд. Він був творцем своєрідного оповідання із філософічно - ідеологічним підложжям. Ці оповідання, переважно із екзотично - історичним сюжетом, в'яжуться тісно з універсальними ідеями людства. З цього циклу згадаємо „Казка про невольника", „Про султана і його жінку", Про смараґдову оазу". „Алгамбра зітхає", „Про серце несмертельне" і інші. Ці твори, які здебільшого були друковані в журналі „Воля" (Відень. 1919-1924) письменник плянував видати в 1954-му році окремою збіркою п. з. „Обличчя Сфінкса", мало бути „висловом напряму протилежного до всякої дешевої та перестарілої побутовщини".

Друга, підготовлена до друку збірка п. н. „Шляхом Месії" складалася з оповідань та леґенд із релігійною і національноою ематикою. Передвчасна смерть письменника не дала здійснити його задуму. У рукописі залишилися такі повісті й оповідання: „У Велику П'ятницю в дев'яту годину" (1947-8), „Блакитна Мадонна" (1947), „Пані з брилянтами" (незакінчена повість 1948). Читаючи прозові твори письменника, треба підкреслити глибинне психологічне тло твору, філософічні рефлекції, і мальовничі описи природи — всі ці три елементи надавали його оповіданням і повістям відповідної глибини.

Для ширшої громади читачів О. Грицай знаний, як автор публіцистичних віршів із релігійного і національною проблематикою. Це була своєрідна данина часу. Та крім тих віршованих творів О. Грицай був автором обширної епічної поеми „Утеча Олекси Перхуна" (Краків, 1909, 80 ст.) і цілого ряду ліричних поезій неоромантичного напрямку, які переважно друкувалися у „Віснику" Дм. Донцова. Треба згадати, що в рукописній спадщині письменника залишилася збірка „Золотий Парнас", що містить в собі оригінальну і перекладну творчість поета. При цій нагоді декілька слів про переклади. Остап Грицай був одним із кращих перекладачів поезії із німецької мови на українську. На думку шевченкознавця Зайцева Грицаєві переклади Шевченка на німецьку мову належать до найкращих. Як відомо, він переложив 120 поезій Шевченка, а крім того підготовив до друку в німецькій мові „Антологію української поезії", від Котлярівського до Лесі Українки і Олеся. Також переложив „Слово про Ігорів похід", яке друкувалося уривками в Україніше Нахріхтен за 1916 рік.

Найбільше ім'я з добув собі О. Грицай, як літературний критик і літературознавець. Свою теорію літературної критики виложив О. Грицай в праці „Творча мета і небезпеки літературної критики". Не зашкодить сучасним критикам пригадати деякі засади старого майстра. „Творча мета літературної критики, пише Грицай, насамперед у тому, що вона, вивчаючи дух епохи і її тугу за питомим її ідеалом мистецької та етичної краси, вміла розпізнати в даних письменниках ті таланти, що спроможні найкраще творити мистецькі праобрази отого вимріяного епохою ідеалу. Літературна критика з ніякого погляду не має творчою метою вчити письменницьких адептів писати. Її мета в критичній співпраці там, де вона розпізнала талант, значить у з'ясуванні, в уяскравленні, в урельєфленні справжніх мистецьких цінностей письменника, особливо з погляду на те, що процес творчого в мистця, — це здебільшого процес у сфері підсвідомости, з глибини якої конґеніяльний критик виводить його, сказати б, на повне світло дня. Тому всякий справжній критик є, — і мусить бути, — сам творчим індивідом, щоб відповісти повним розумінням і найґибших глибин і найвищих вершин в історії даного письменника, особливо ж поета, та мати змогу оцінити його."

На думку Грицая літературний критик мусить мати університетську освіту, яка включала б щонайширше знання всесвітньої літератури та історії культури. Мусить бути „літературознавцем і знавцем історії в її найважливіших ділянках. Мусить визнаватися на проблемах філософії і соціології — і зазначім ще раз — мусить бути знавцем життя, людей та їх психології".

Аналізуючи літературну критику на еміґрації, О. Грицай визначив декілька „небезпек" в число яких входило „іґнорантство критика", або іншими словами його фахова непідготованість". Але найбільша небезпека літературної критики тоді, коли виступи в ділянці літературної критики стають виключно ділом „ґешефту", чимось подібним до літературної контрабанди, мета якої тільки в тому, щоб допомагати справам, які замаскувавшись літературним обличчям, з літературою нічого спільного не мають". Ця остання цитата відноситься в першу чергу до багатьох письменників, яким О. Грицай присвятив спеціяльну студію "Банкрот літератури", що була друкована в берхтесґаденському „Орлику". Звичайно, що вимоги Грицая були заважкі для багатьох „саморобних" еміґраційних критиків і письменників - графоманів, яким саме бракувало фахової і універсальної освіти. Проте, це явище некомпетентности в писанню, не відноситься лише до літературної критики. В нашій сумній українській дійсності це явище можна перенести на політичні науки, журналістику, історію, і інші ділянки знання, в яких „подвизаються" люди без „фахової, як пише Грицай, освіти", оцінки —яких позбавлені всякої авторитетности, поваги і знання". Оце були б деякі з думок О. Грицая про природу літературної критики і її вагу. Слід підкреслити, що Грицай у власних літературнознавчих і критичних працях строго придержувався своїх принципів.

Дуже тяжко було б опрацювати бібліографію літературознавчих праць письменника, бо містилися вони в різних журналах, збірниках. Його численні праці присвячені Т. Шевченкові, І. Франкові, Л. Українці, Ользі Кобилянській, Стефаникові, Гриневичевій, Ольжичеві і багатьом іншим творцям повісти, новелі і поезії. О. Грицай плянував в п'ятдесятих роках написати монументальну історію світової літератури. Підставою до цього задуманого твору мали б стати уже друковані його праці про Фльобера, Гюґо, Стендаля, Дікенса, Скота, Гете, Шіллера, Доде, Льопе де Веґу і інших майстрів світової літератури. До цієї праці письменник збирав спеціяльну бібліотеку у Відні, а згодом в Берхтесґадені. Невблаганна смерть перервала цей замір науковця. Значення критичних праць О. Грицая оцінять майбутні дослідники, які зможуть об'єктивно дивитися на його праці, як сучасники.

Думки про Грицая — письменника і критика, закінчимо цитатою із його розвідки „Банкрот літератури", в якій він аналізував признаки „внутрішнього занепаду, морального банкроту в нашій тепершній літературі на еміґрації". Грицай писав: „Наша література на еміґрації так довго не буде мати значення ні сама собою як творче явище, ні як культурний чинник в житті громадянства і народу, як довго вона не буде мати щонайживішого і щонайтіснішого зв'язку з життям, з душею і з національними традиціями свого рідного середовища. Це є кондіціо сіне ква нон усякої літератури, всякої письменницької праці, всякої творчости в ділянці мистецтва взагалі, бо та умовина, — це найглибше, найживотворніше джерело внутрішнього змісту, всієї душі мистецьких творів" (Орлик, ч. 4. 1948).

⁂

Свою життєву правду і світогляд виявив О. Грицай в численних публіцистичних есеях і статтях. Свого часу розказував він мені, що свою публіцистичну працю обчислив разом із ред. І. Німчуком на добрих п'ять томів. Він співпрацював у всіх поважніших журналах і часописах. На цьому місці хочу підкреслити його вклад в розбудову Американської України. В роках 1926—1939 О. Грицай співпрацював в „Свободі", в якій помістив багато статей. Як своєчасно згадував письменник „Відношення американської України зв'язане з моїм іменем таксамо, як і з іменем тамошніх політичних діячів...". Він проповідував світогляд християнського націоналізму, збудованого на глибокому гаманістичному розумінні ролі одиниці в суспільстві і їхньому взаємовідношенню. Націоналізм розумів О. Грицай не як вузьку партійну доктрину, обмежену ірраціональним волюнтаризмом, дешевою демаґоґією пропаґандивних гасел, а як всеукраїнський світогляд, як синтеза всього найціннішого в українській духовості, в українській культурі.

У філософічній площині О. Грицай вправадив естетичне поняття „серафізму", як експонента гуманістичного світогляду. Це не є, писав він, ніякий дифетизм, ніяка утеча в світ миргородського тихомиря, а навпаки, світогляд хрестоносців, які ідуть слідами Христа і християнства. З того погляду український гуманю - серафізм має два обличчя. З одного боку — це чернець Печерської Лаври, а з другого — запорожець, що наступає на Синоп чи Трапезунт, своїть навколішки перед січовим вівтарем св. Покрови Богоматері". Отже О. Грицай підкреслював глибоку релігійність української душі і лицарський дух, як виразників світогляду української людини.

Під кінець хочу коротко згадати про взаємини письменника із українською молодою ґенерацією. Якось так було, що серед кіл молоді О. Грицай чувся свобідно і безпосередньо. Серед молоді він мав приятелів. Тут в першу чергу згадаємо віденську „Січ", на форумі якої він співпрацював із українським студентством. За його жертвенну працю, Президія Ювілейних Зборів Січі в 1935-му році надала йому почесне членство. Проте О. Грицай не обмежувався лише до середовища студентської молоді — він жертвенно працює для товариства „Громада", в рядах якої гуртувалася робітнича молодь. Не зважаючи на заборону ґестапа виголошувати для української молоді реферати, він дальше відбував свої доповіді. В 1950-их роках О. Грицай тісно співпрацював із Заревом. Із цього часу маємо його працю „Слово до молоді", в якому він виложив свої міркування відносно ідейних прямувань і росту молодого покоління. Беручи до уваги поверховне знання молоді історії і культури України, — О. Грицай кинув гасло „до джерел пізнання української культури" — це гасло — дороговказ було і є актуальне, коли до уваги візьмемо т. зв. „брошуркову мудрість" — плиткі публіцистичні, дуже часто партійні, памфлети, які затроювали недозрілий інтелект молодої людини і неґативно впливали на її духовий розвиток. Багато розмов на цю тему автор цих рядків відбув із письменником, який дуже болів цим неґативним явищем нашого життя.

Немає змоги в короткій статті зупинитися докладніше над творчим життям і вкладом Остапа Грицая в українську культуру і національне життя. Можливо, що уривок із його листа, з'ясовує трагедію одного життя такого багатого на досвід, а заразом такого незрозумілого багатьом. Він писав:

„Знаєте — тут з одного боку є, скажім, сорок літ життя, присвяченого вповні і всецiло змаганням за ідеал національної обнови, волі і самостійної держави, а з другого — покоління нове, яке в порівнанні з тими сорока роками старого діяча, пішло далеко наперед, в якого новий підхід до справи, нові намічені засоби, змагання, власне за ту обнову, і волю, і самостійність нової держави батьківщини, і в якому є та самозрозуміла гордість, я сказав би владарність молодого покоління, без якого нове покоління, нова ґенерація ніколи не були б новими. Знаєте, Дорогий Друже, колись ота людина старої ґенерації скоріше, чи пізніше, якщо в неї є громадська та національна совість і свідомість, колись ота людина, — скажу може в хвилині, коли віють осінні вітри і паде останнє листя, і обрії темніють і все темніє: і колишнє змагання, і праця, і зусилля, — тоді та людина стає перед суд, перед суд свій власний, своєї власної душі, і тоді ота душа питає: „Що ти зробила? З чим пішло твоє життя? Що ти залишив для тієї ґенерації, що прийде по тобі? Знаєте, мій Дорогий Друже, це важливий, це неповторно суворий суд для кожного, хто хотів бути сином свого нарду.

І ось, згадуючи, як то моїх 40 літ пройшло в атмосфері байдужности рідного громадянства, як те все, що я писав, що було покликом моєї найглибшої душі до громадянства, якось губилося в метушні якихось кличів, якихось гасел, що хоч і мали на приміті вільну Україну, то проте не були з ніякого погляду споріднені з моїми (соціялісти, радикали, а далі Донцов). Я не раз, обмірковуючи цілість мойого життя і моєї праці, питав себе: та невже ж мій світогляд високого українського гуманізму, опертого на Христа і християнство, це тільки якась фікція, щось негідне моєї батьківщини України, тієї країни небесної блакиті, золотих ланів і української погоди духа?..." (Лист із 12 квітня 1954).

Відповідь на це засадниче питання Остапа Грицая — принесе майбутність. Сьогодні можемо лиш побажати, щоб наша громада, а зокрема молоде покоління, ближче запізналося з його думками, його творчістю і його трудолюбивим життям, яке завжди горіло ясним вогнем чистої характерности, творчої снаги та подивугідної самопосвяти.

Любомир Винар

Перші історичні свячення в катедрі св. о. Николая в Шикаґо, Ілл.

Перші свячення в катедрі св. о. Николая в Шикаґо. На знимці (зліва): о. прелат Володимир Пака, піддіякон Вол. Климчук, всеч. отець Тома Глин, Преосв. Кир Ярослав, Впр. о. Роман Костюк, діякон Вол. Білинський, впр. о. шамб. Степан Кнап і всеч. о. Яр. Свищук.

В неділю 29-го березня Катедра св. Отця Николая в Шикаґо була свідком величавої, першої в історії молодої Епархії консекрації молодого священика в особі Всеч. отця Томи Глина з парохії св. Иосифа, Шикаґо — північ, де парохом є Всеч. Отець Иосиф Шарий. Всеч. о. Глин родом із Шикаґо є ірляндського походження. Він за час своїх студій в Семінарії св. Иосафата у Вашинґтоні та на Католицькому Університеті там таки потрафив бездоганно опанувати українську та церковно-слов'янську мови. Він є великим любителем українського обряду. З подивом і великим признанням треба висловитися про того молодого священика, що з гідністю і любов'ю прийняв наш обряд, щоб послужити Богові і нашому українському народові в Америці. Єрейські свячення він одержав з рук Преосвященного Кир Ярослава.

Того ж дня відбулись свячення піддіякона Володимира Білинського, що був поставлений в діякони і свячення студента Володимира Климчука в піддіякони. Оба вони студіюють на Католицькому Університеті у Вашинґтоні і є питомцями Української Семінарії св. Иосафата. Діякон Володимир Білинський є членом парохії св. Иоана в Дітройт, де парохом є Впр. о. монс. Мих. Бохневич. Піддіякон Володимир Климчук, родом з Канади, є парохіянином церкви св. Константина в Мінеаполісі, де парохом є Впр. о. монсіньйор Петро Леськів.

Величава катедра св. о. Николая була виповнена вщерть вірними, що прийшли бути свідками цієї історичної церемонії єрейських свячень.

Під час св. Літургії майстрами церемонії були Впр. о. пралат Володимир Паска, Преп. о. Роман Костюк і Всеч. о. Леонард Корчинський. Архидияконом при Єпископі був Впр. о. Степан Кнап, а дияконував до св. Літургії Всеч. о. Ярослав Свищук. Вся Архиєрейська св. Літургія враз із свяченнями була зарекордована на фільмовій ленті. Після св. Літургії вірні приступали до новивисвяченого о. Томи Глина, щоб від нього одержати перше єрейське благословення.

На закінчення всіх церемоній відбулась спільна знимка і прийняття для членів родин нововисвячених.

А. Б.

Короткі вісті

● **Еспанський** міністер закордонних справ Фернандо Марія Кастелля і Маіз, який в минулому тижні відкрив еспанський павільйон на Світовій виставці в Ню Йорку, вернувся дуже вдоволений до Мадриду. ЗДА й Британія обіцяли підтримку Еспанії після того, як Італія, Бельгія, Голляндія і Люксембурґ спротивились, щоб Еспанію прийнято до Европейської Економічної Спільноти. В заміну за господарську підтримку збоку ЗДА — Еспанія рішила відмовитись від близької торгівлі з Кубою, а за таку підтримку від Вританії — припинила пропаґандивну кампанію за відзискання Ґібральтару, британської фортеці на південному шпилі Піренейського півострова.

● **Князь Ендрю**, 4-річний синок британської королеви Єлисавети II, почав ходити до передшкілля. Його товаришами „науки" є ще два хлопці і дві дівчинки однолітки, діти приятелів королівської пари. Вчителькою є гувернантка малого Ендрю, пані Кетрин Піблс.

Проти легкодушних обвинувачень

(Закінчення із стор. 2-ої)

я думаю, що українська громада повинна бути вдячна тим молодим людям, як стали на згаданому університетському форумі до публічної дискусії з представником совєтського режиму, і, в присутності професорів та інших американських студентів, змусили його посередньо визнати колоніяльне становище українського народу. Вони питали його, чому русифікують Україну, поборюють релігію, чому Москва зліквідувала міністерство юстиції УССР, чому навіть тій комуністичній Україні не дають окремих дипломатичних зв'язків, чому фальшують українську історію тощо. Чи це доказує, що українська студентська молодь має „сполокані мозки", або що вона мало „політично вихована"? Я думаю, що ті молоді люди, атакуючи совєтського представника, поширили також українське ім'я на американському форумі, бо тут також, як відомо, часто ховають Україну під сукно.

Ви кажете, що особливе зло в тому, що українські студенти запросили Кочубея до себе. Алеж їхній клюб знаходиться в рямках університету Рутґерс, отже наукової американської установи, клітини якої запрошували з доповідями також інших комуністичних представників. Крім того, що найважливіше, наші студенти запрошували комуністичного делеґата не на братання, а на публічну дискусію, і її виграли.

Якщо йдеться про Ваш другий арґумент, себто намагання порівнювати запрошення Ю. Кочубея українськими студентами американського університету з радянофільством 1920-их років, то в світлі об'єктивних фактів таке порівняння не витримує критики.

Вам відомо, що галицьке і еміґраційне радянофільство 1920-их років зродилося в результаті деяких досягнень українства в УССР у тому періоді. В час, коли польські окупанти західніх областей України виступали з програмою ліквідації українства упродовж 25 років і гальмували ріст нашого політичного, культурного і економічного життя, культурний ренесанс українства в тодішній УССР утворював в українців західніх областей і на еміґрації враження, що, мовляв, тамошній розвиток сприятиме відродженю української державности. Безперечно, на радянофільство впливало тодішнє уявлення, що нібито комунізм є течією майбутнього, що таким розвитком піде світ.

Інакше сьогодні. Сьогодні крах комунізму посередньо признає сам Хрущов, а сучасна дійсність в УССР підриває всякі підстави під будьякими просовєтськими настроями серед українців. Невже можна допускати, що українці в Америці, чи взагалі поза рідними землями, які добре знають те, що діється в Україні, які посилають допомогу своїм рідним в Україні, одержують листи або читають в пресі інформації про насильну русифікацію, про нужду на селі, — що ті українці стануть радянофілами, вернуться на Україну або будуть визнавати її теперішній уряд? Звичайно, завжди можуть трапитися аґенти ворога або заломані одиниці, але не про них тут ідеться. Ще менше підстав побоюватися радянофільських чи прокомуністичних настроїв серед української молоді, якій взагалі чужі тоталітаризм, диткатура, національне переслідування тощо. Це теж доказує виступ наших студентів з Рутґерсу.

Що більше, я думаю, що в даному разі наша молодь в дечому повчила деяких батьків. Вам добре відомий той страх, від якого досі не звільнилися деякі українські кола, якщо йдеться про їхнє ставлення до України. Вони за повну ізоляцію від України, мовляв, там тільки кочубеї і вислужники. Так ніби патріоти є тільки на еміґрації. Вони ніяк не спроможні відрізнити народу від режиму. Це парадокс, але вони, на ділі, подібно як комуністичні вожді, поширюють міт про „єдність партії і народу" в Совєтському Союзі.

Свого часу з уст тих людей можна було почути, що така або інша платівка з України, її „рушничкова" мелодія, може розкласти українську еміґрацію. Були в нас деякі кола, які кинулися в паніку, коли в Америці появився Київський балет під керівництвом Вірського, мовляв, хто дивитиметься на його виступи, той стане радянофілом. Така мала в них віра в силу української правди! Були й такі, які протестували проти відвідин України, висилання матеріяльної допомоги тощо.

Ви знаєте, що тих маловірів і пророків паніки та дефетизму наша громада поза рідними землями не послухала. Українці в Америці чи в Канаді слухали платівкових мелодій з України, подивляли віртуозність Київського балету, допомагали рідним, хто міг їхав подивитись на Україну, але радянофільство не поширилося. Навпаки, ті, що побачили Україну чи читали у листах або в пресі про неї, утверджувалися в переконанні що вона — поневолена. Коли десь траплялось, що якісь наївні одиниці висловлювали наївні погляди, вони не знаходили відгуку серед громади. Ви пригадуєте, що одним з перших хто відвідав Україну в останніх роках, був головний предсідник УНСоюзу, п. Йосип Лисогір. Також їздив туди заступник предсідника, інж. Степан Куропась, і радний УНСоюзу, п. Мирон Куропась, але в результаті своїх поїздок вони не стали радянофілами і не перестали бути добрими американцями й українцями. Навпаки, від комунізму відвернулись деякі радянофіли-„проґресисти", які відвідали Україну. Виходить, що не така ми вже ледача нація щоб один „рушничок", одна балетна група чи поїздка на Україну зіпхнула нас з наших національно-державницьких позицій.

Тому, коли наша молодь вільна від психози страху перед публічною дискусією на американському форумі з представниками совєтського режиму, не накидаймось на неї з мокрим рядном, але допоможім їй, даймо їй більше арґументів для оборони української справи. У час, коли в Совєтському Союзі проповідують антинародні теорії „злиття націй", а тут деколи зараховують Україну до „традиційної" частини Росії, всяка публічна дискусія на міжнародному форумі, в якій українці уміють оборонити свої політичні і національні аспірації, йде на нашу користь.

Вкінці ще про „мокре рядно". Справа в тому, що деколи воно не тільки мокре, але також насичене безпідставними підозріннями, натяками, легкодушними обвинуваченнями і ін. Ви знаєте, що довкола справи українських студентів з Рутґерського університету почали в деяких колах ширитися прерізні здогади, мовляв, хто може знати, які страшні сили за всім тим стоять. Почався організований тиск на молодь, на її батьків, переконування, погрози і ін. Ви маєте повну рацію, коли пишете, що наша громада мусить бути чуйною на провокації ворога, бо його арсенал величезний. Зокрема обов'язком преси є звертати увагу на ці небезпеки. Але я думаю, що Ви згідні з тим, що ніщо так не сприяє ворогові, як затруєна деякими суперпатріотами атмосфера в нашій громаді.

Звичайно, це явище відоме не тільки в нас. Є в Америці хворобливі індивіди, які давно вже проголосили Трумана, Айзенгавера і Кеннеді комуністичними поплентачами. Але серед українців такі елементи можуть наробити багато більше шкоди.

Для них немає патріотів поза ними самими. Кожний, хто не з ними, той проти них. Для них він не політичний противник, але ворог, навіть зрадник, його треба виключити з української нації. Навряд чи в будь-якого народу так легко кидається обвинувачення в національній зраді, як у нас. Ті, хто такі обвинувачення кидають, деколи не спиняють навіть перед найбільш видатними українськими постатями.

Де є українська межа стягання в болото своїх людей? Коли, врешті, українець почне бачити в іншій українській людині не гіршого від себе патріота?

Будьмо сторожкі на всякі провокації ворога, але зуміймо протиставитись також псевдопатріотичним демагогам, що сіють зерно ненависти і підозрінь серед нашої громади. А зокрема бережім від цього лиха нашу молодь.

Мирослав Прокоп

Чорт ніколи не стане ангелом

(Закінчення зі сторінки 2-ої)

Москви на „культурні дискусії".

Та що там жертви якоїсь „вулиці" в очах науковця, який вчить в американському університеті, як то культурно, по-академічному говорити з комуністичними аґітаторами.

Моралізування „методів, нечуваних в культурному суспільстві", є тільки теревенями людини, запамороченої особистим науковим осягом. Не знають ті науковці, як та „вулиця", що читає „Свободу", радіє правдивими осягами українських науковців, використовує ті осяги та поширює.

Від себе можемо сказати, що „Свобода" має цей неписаний мандат української спільноти схвалювати чи осуджувати політичні потягнення . Довголітня праця „Свободи" і очевидний її позитивтивний продукт говорять за це. І якась там промоційна докторська праця, якої ніколи ніхто не буде читати, не може рівнатися з колосальною працею такого заслуженого для нашої науки і визвольної справи часопису яким є „Свобода", а також Український Народний Союз, який, на думку названого автора, є тільки „асекураційним товариством".

Те, що зробила і робить „Свобода" та Український Народний Союз для добра української визвольної справи і для добра української науки, годі вичислити в газетній статті. Москва когобудь і за щобудь не атакує, а фактом є, що „Свобода" і Український Народний Союз стали об'єктом найбільших нападів Москви.

Думаю, що досі ні один український часопис не перевищив „Свободи" в журналістичній тактовності, політичній терпимості і поздержливості. Ці вартісні прикмети, що характеризують діяльність „Свободи", принесли їй авторитет, яким вона нині втішається. Багато українців, що живуть далеко від українських центрів, покладаються на опінію „Свободи" у важливих суспільно - громадських справах.

К. Крупський

Денвер, Колорадо

29-го травня мають видати меморіяльну поштову марку з портретом Кеннеді

Вашинґтон. — В 47-річчя з дня народження покійного президента Джана Ф. Кеннеді мають видати в Бостоні в дні 29-го травня поштову марку з портретом покійного Президента з рисунком того вічного вогню, що перед його пам'ятником на Арлінґському цвинтарі. Це буде п'ятицентова марка синьо-сірої краски. Над горішньою частиною буде надруковане речення з його інавґураційної промови: „і полум'я з того вогню може бути дійсним вогнем для світі". Внизу є надруковане: 1917 — Джан Фіцджералд Кеннеді — 1963. Марку проєктував мистець Друкарського і Ґраверського Бюра у Вашинґтоні Роберт Л. Міллер. Працю почав зараз після смерти Президента. 4 дні після 22-го листопада вже були предложили головному поштмайсторві Дж. А. Ґроновскому 8 проєктів кількох мистців. Проєкт вибрали в порозумінні з пані Джан Ф. Кеннеді. Родина покійного Президента дістала більше як 100 проєктів від різних осіб, які заявляли часто, що вони не є мистцями.

В Ню Йорку відбулося Пластове Свячене получене з Днем Матері

Ню Йорк. — В неділю 10-го травня Пластова Станиця і Пластприят влаштували Спільне Свячене, получене з Днем Матері в авдиторії школи св. Юра. Імпрезу відкрив голова Пластприяту інж. Б. Соболта, який попросив о. пароха Ореста Засійбіду, ЧСВВ, посвятити паску, а після того просив Павла Дорожинського буди тостмайстром. Під час Свяченого відбулася і мистецька програма, на яку склалися деклямації новачок, які вшанували Матір Божу, Матерів та Матір Україну, рецитуючи вірші Іванни Савицької. Юначки справно виконали 11 гаґілок під проводом Романа Петріни. Відомий наш гуморист письменник Микола Понеділок з надзвичайним успіхом оповів дві свої гуморески: „Під пам'ятником Шевченка у Вінніпеґу" та „Соборний борщ". Запрошений до слова о. парох Засійбіда ґратулював Пластові з того приводу, що купив будинок для потреб Пласту, але остерегав, щоб не задовжуватися, бо відсотки пожирають багато грошей. Отець парох закликав молодь і батьків, щоб вивчали українську мову, бо це є найбільший наш скарб у вільному світі. о. Засійбіда представив зібраним присутнього о. Готру ЧСВВ, який був в царській неволі під час першої світової війни, і якого і тепер московські комуністи тримали 7 років на Сибірі. Після усних привітів і письмового привіту від головного предсідника УНСоюзу Йосипа Лисогора промовляв голова Пластової Фундації інж. Баранський, який звітував про фінансовий стан. Фундація сподівається, що її підтримає все українське громадянство. УНСоюз обіцяв дати позику на Пластовий Дім. Інж. Соболта дякував всім виконавцям програми і просив о. Засійбіду молитвою закінчити Свячене й День Матері.

Вступайте в члени УНСоюзу!

Президент Джансон, тримаючи за руку свою дочку Линду Бирд, виходить з Білого Дому на цілоденні відвідини убогого району Апалачських гір.

Рада Безпеки Об'єднаних Націй знову займається справою Кашміру

Об'єднані Нації. — Рада Безпеки Об'єднаних Націй нараджується над пакістансько-індійським спором про Кашмір — цей спір триває вже 16 років. Пакістанський міністер закордонних справ Зульфікар Алі Бутто запропонував, щоб переслухати колишнього прем'єра Кашміру, шейка Мохаммеда Абдуллаха, якого Індія після 11 років в'язнення, недавно звільнила. Абдуллах проповідує плебісцит на Кашмірі, проти чого рішуче є Індія, яка вважає, що тих три четверті Кашміру, де вона, Індія, має свою адміністрацію, є її інтеґральною частиною. Недавно Мохаммед Абдуллах був в Ню Делі, де нараджувався з індійським прем'єром Неру. Представник Індії, міністер освіти Мохаммед Курім Чаґля заявив, що на Раді Безпеки є вже заступлені безпосередньо заінтересовані сторони і переслухування різних „приватних осіб" могло б тягнутись до безконечности без ніякого хісна. Теперішні наради Ради Безпеки в справі Кашміру велися вже в березні цього року, але були перервані на шість тижнів.

Москва признала Альжирові нових 127 мільйонів кредиту

Москва. — Альжирський президент Ахмед Бен Белла добився за свого двотижневого перебування в Совєтському Союзі не тільки титулу „героя Совєтського Союзу" і ордену Леніна, з яким він парадував на всіх святкуваннях і вічах, але й нового довготермінового кридитів у висоті 115 000 000 рублів, себто $127 000 000. У цій сумі вміщена будова совєтськими техніками металюрґічної фабрики в Альжирі. На прощання Бен Белли видано ще один бенкет на Кремлі, на якому головував „президент" Леонід Брежнєв, бо Н. Хрущов перебував на Ялті, відкіль виїхав до Об'єднаної Арабської Республіки. Брежнєв прославляв Бен Беллу, як автора альжирського „соціялізму", при чому він ні трішки не зробив різниці між соціялізмами типу альжирського, совєтського чи кубинського. Ахмед Бен Белла віддячився Брежнєву, прославляючи Совєтський Союз, який „зробив більше для Альжиру, як будькотра інша держава". Зокрема Бен Белла висловив ще раз вдячність Альжиру за визнання його незалежности перед її проклямуванням. Він використав теж нагоду для нового прославлювання Фіделя Кастра, як „борця за свободу" кубинського народу і творця „кубинського соціялізму".

Палата Репрезентантів ухвалила 2.6 більйона долярів для Комісії Атомової Енерґії

Вашинґтон. — Палата Репрезентантів авторизувала 2,636,577,000 дол. для потреб Комісії Атомової Енерґії у фінансовому році, що розпочнеться першого липня. Ухвалений закон передано тепер до Сенату. З усієї суми, 771.7 млн долярів призначено для збройневої програми (на 22 млн. дол. менше як минулого року). 186 млн. дол. будуть ужиті для підземних атомових проб та на утримання готовости при потребі відновити атмосферичні тести.

Індекс цін в березні становив 107.7%

Вашинґтон. — Статистичне бюро Департаменту Праці повідомляє, що індекс цін в місяці березні цього року становив 107.7%, на 0.1% більше, як в лютому цього року і на 7.7% більше в порівнянні з пересічними цінами в роках 1957 - 1959. Збільшення індексу настало тому, що подорожчали жіночі одяги та витрати на удержання дому. Зменшилися витрати на харчі але не на стільки, на скільки подорожчало жіноче вбрання. Від березня 1963-го року індекс цін збільшився до березня 1964-го року на 1.4%, отже на стільки, на скільки зростають кошти прожитку в останні роки. Представник Департаменту Праці заявив, що це збільшення коштів прожитку не свідчить про це, що збільшується інфляція. Зменшення прибуткових податків спричинило те, що значно зросли заробітки промислових робітників. Робітник із трьома членами родини в березні діставав на чисто $90.89, що вже є рекордом.

ТАРЗАН, ч. 5234. Страх перед ватажком!

Тубільчий вартовий спостеріг мавполюда і швидко побіг до ізольованого села.

Зі зворушенням він оповідав мешканцям про своє відкриття.

Запанувала мовчанка, і очі всіх із страхом звернулися на королівську халупу. Вартовий дрижав. — І тепер я мушу повідомити його!